

LE COURRIER DE L'OUEST

(ÉDITION EN QUOC-NGŨ)

AN HÀ NHU'T BAO

報日河安

MỖI TUẦN ĐĂNG BÁO NGÀY THỨ NĂM

Direction—Rédaction—Administration—Boulevard Delanoue, Cantho

TỔNG LÝ: TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Chủ Bút: PHẠM-KỶ-XƯƠNG

GIÁ BÁN NHU'T TRÌNH

TRONG CỎI ĐỒNG-DƯƠNG

BỒN CHỮ QUỐC NGŨ

TRỌN NĂM.....	5 \$ 00
SÁU THÁNG.....	3. 00
BÁN LẺ MỖI SỐ.....	0, 15

BỒN CHỮ LANGSA

TRỌN NĂM.....	3\$00
SÁU THÁNG.....	2 00

BỒN QUỐC-NGŨ VÀ LANG SA

TRỌN NĂM.....	7\$00
SÁU THÁNG.....	4.50

Vị nào muốn rao báo về việc mua bán hay là mua nhật trình xin viết thư cho M. Trần-đắc-Nghĩa mà thương nghị.

Mua nhật trình thì kể từ đầu tháng hay là giữa tháng và xin phải trả tiền trước.

Cantho.— Imp. de l'Ouest

Cac nhà Annam

Hãy nhớ khi mua thuốc mà uống cho dặng mạnh giới, thì hãy hỏi thăm mấy người lớn cùng là ông già bà cả, những kẻ ấy sẽ nói cho mà biết tên nước PHARMACIE NORMALE của ông H. DE MARI nhứt hạng báo chớ y sanh, tại đường CATINAT số 119 SAIGON, là có danh tiếng lắm, vì bán rộng những thuốc nhứt hạng, không hề làm gian dối bao giờ. Lại giá bán thì cũng nới, không khi nào thấy người Anam tới mua mà bán đắt hơn người Tây đâu.

NHỮNG THUỐC THAN HIỆU

Vin tonique du Dr H. DÉEM:

Thứ rượu này dùng mà bỏ, những người ốm-o hay đau, rét, và nhứt là cho người dờn bà có thai dùng thì con mình sanh ra có da thịt và mạnh giới.

SOLUTION Dr DÉEM

Trừ bệnh nha-phiến rất mau và không có phá đau

BÁN RỘNG THUỐC THƯỢNG HẠNG
và nhiều hiệu có danh tiếng dấu bạc hà **ESSENCE DE MENTHE DE MOLINIER**, tốt bực nhứt.

Chánh tiệm trừ thuốc hoàn PILULES PINK trị bệnh mắt máu xanh xao, lại uống nó thì ngừa dặng các chứng bệnh ho, lao tởn.

PHARMACIE NORMALE:

H. DE MARI, PHARMACIEN DE 1re CLASSE

Có bán các thứ thuốc đã kể tên trên đó, và có bán các thứ thuốc, khác cũng hiệu nghiệm vậy.

HÀNG HẬU GIANG

vốn dặng 60000

Hàng này của Langsa và Annam hùng vốn lập tại Cần-thơ. Có trữ đủ các thứ hàng hóa vật dụng. Nói tắt một đếu là tại Saigon có món chi, thì trong hàng này cũng có.

Bán sỉ và bán lẻ. Giá rẻ mà hàng tốt.

Cũng gửi hàng cho các xứ xa; ai mua món chi xin viết thư ngay cho Hàng, thì Hàng sẽ gửi hàng lập tức. Xin quý vị đến xem Hàng chơi thì rõ.

Có trữ bán:

Rượu rom hiệu Stella

Làm rộng bán: nước mía.

Có bán lẻ, bán sỉ và cho lãnh về bán lại khi trả tiền trước.

LOI RAO

Tại nhà in Hậu-Giang Cantho có bán hộp để đựng đồ cho học trò dùng kêu là PLUMIER; trong hộp ấy có:

1 cây viết chì đen, thứ tốt

1 cây viết chì đầu xanh, đầu đỏ

1 cây viết mực có găm ngòi viết

Giá mỗi hộp là 0\$10

Tiền gửi phụ thêm. 0\$10

Cũng có bán các món khác nữa, giá rẻ lắm, xin viết thư thương nghị.

Kính cáo

AN HÀ NHỰT BẢO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NAM

MỤC LỤC

- 1.— Nói về các tỉnh miền Hậu-giang
- 2.— Long-xuyên Nông-nghiệp tương tế hội
- 3.— Lời diễn thuyết của quan Trạng sư Gallois-Montbrun

- 4.— Lễ khánh thành lo làm giấy tại Thủ-dức
- 5.— Thi tập
- 6.— Nam-kỳ Thời sự
Già-bạc, Già-lúa

Nói về các tỉnh miền Hậu-giang xứ Nam-kỳ TỈNH CÁNTHO

(liếp theo)

Sở canh nông Cantho ở cách xa Châu-Thành chừng vài dỗi, dọc theo mé lộ Cantho-Longxuyên.

Dài theo hai bên đường thì thấy đầy những ruộng nương của người bốn quốc, ruộng nương ấy là nguồn lợi của xứ Nam-kỳ, song chẳng giống dặng như ruộng nương ở Bắc-kỳ vậy.

Ruộng xứ Nam-kỳ thiệt là tù mấu, nếu sánh với xứ Bắc-kỳ thì cách trồng tía trong Nam-kỳ lấy làm hắc hèo lối thời lắm, vì ngoài Bắc-kỳ cách làm ruộng hoặc nhân lắm, chớ người Nam-kỳ làm ruộng coi bộ ít ỏi hơn.

Chẳng cần hỏi han chi, thấy ruộng nương chẳng dặng san sóc kỹ can như vậy; thì cũng đủ hiểu vì cớ ấy nên lúa Nam-kỳ phải xấu hơn lúa Bắc-kỳ.

Bắc-kỳ nghèo hơn Nam-kỳ; vì Bắc-kỳ dân sự đông đảo, lúa trồng có vừa đủ cho mấy chục triệu miệng người ăn, ít khi có dư dả dặng mà bán cho ngoại

quốc hoặc dơi chác đồ vật của các xứ khác.

Nam-kỳ dầy lại khác, ruộng đất mình mông mà dân cư thưa thớt, mưa nắng làm chẳng cần kỹ trồng cho lắm, như công chẳng tốn nhiều, đất không cấy cũng dặng. mưa nắng có mùa, trồng lúa rồi khỏi tưới, từ nhiên có bông trái cho cho mà dùng. Lúa thì nhiều mà dân sự dùng thì ít, nên số lúa xuất dương bán cho các nước cao thấp bởi, tuy vào giá lúa đã rẻ nhưng mà cũng đủ làm giàu cho xứ Nam-kỳ.

Mỗi năm, ruộng, thì làm có một mùa mà thôi, nếu muốn làm 2 mùa như Bắc-kỳ, thì phải ra công tưới nước và cấy đất mới dặng. Người ta cứ qua tháng 9 Laogsa trực đất cày cỏ sát xuống rồi cấy lúa, dơi tới mùa mà gặt bông trái thì đủ.

Làm chi cho khác? Người Huế-kỳ rất thông thạo, ruộng đất mình mông mà họ cũng làm như vậy. Người ta có ruộng đất nhiều, cần gì phải trồng tía một năm 2 kỳ. Một năm làm 1 kỳ mà làm cho nhiều thì cũng vô-đo. Sự trồng tía 1 năm 1 kỳ và làm dặng cho nhiều đất ruộng dầy; trồng cũng còn làm dặng lâu năm nữa; vì tỉnh Cántho và các tỉnh gần

dây còn đất ruộng oan vụ bộn bâng.

Xứ Nam-kỳ đang lúc bây giờ có dặng 3 triệu dân cư, nếu mấy chỗ đất oan vụ mà cây cấy dặng thì 6 triệu dân ở ầu đủ, còn mùa màng làm cho thiệt kỹ càng cây đất tưới nước, vô phân cho mạ, dưng cây lúa cho dặng sung mãn; thì chẳng những có lúa mà đủ nuôi 12 triệu dân trong xứ; mà lại còn mỗi năm bán dặng cho ngoại quốc 3, 4 triệu tấn lúa gạo nữa. Ngày nào dặng vậy, thì kinh đô Saigon sẽ có 4 triệu người ở, còn tỉnh thành Cantho sẽ dặng 4 trăm ngàn người cư ngụ.

Mơ ước đây, ai cũng nói tôi mơ ước đều không có đến vô cớ! Dân sự xứ Nam-kỳ chẳng tăng số dặng. Phải cho dân xứ khác đến trú ngụ thêm trong xứ. Việc đó nhà nước cũng đã làm rồi; nhưng mà bất thành.

Nhà nước làm bất thành? Thì lấy làm lạ thay? Cách thức của nhà nước làm, bởi có đến chỉ ngăn trở nên chẳng hề dặng việc. Muốn cho dân Bắc-kỳ vào cư ngụ dặng nhiều trong xứ Nam-kỳ thì chính nhờ có đường thông thương chở chuyên cho dễ thì mau dặng. Chừng nào đường xe lửa Nam Bắc giáp nhau và đường xe lửa miệt Hân-giang dặng thành chừng ấy Nam-kỳ dân cư dặng thêm số, vì sẽ có ngàn, muôn, triệu, ực như công Bắc-kỳ vào ở.

Như vậy, thì chẳng nên trách dân Nam-kỳ sao không gán sức trong việc trồng tỉa mùa màng làm chi.

Nhưng vậy mà, người ta đã thấy tư chất lúa đã trở nên tốt rồi, ngày nay người ta đã hiểu sự ích lợi là bán lúa thương hàng thẳng qua Đại-Pháp hay là Huế-kỳ, vì buổi trước lúa không dặng tốt thì bán cho xứ Chà-và và Nhứt-Bôn, dân xứ ấy dùng lúa xấu để cho kẻ nghèo dùng còn lúa tốt thì bán cho ngoại quốc dặng cao giá mà thú lợi.

Sự sanh lợi ích đây làm cho xứ Nam kỳ lán lán có lúa tốt và dặng lúa nhiều hơn.

Lúa Huế-kỳ đem vô xứ này được tấn phát đến nay, là chẳng phải nhờ sở canh nông mà ra, sở này từ đó đến giờ chưa làm chi dặng ích, chính nhờ một việc may mắn kia mà ra.

Sở là, có một ông Thầy dòng giản đạo tên là Marbach ở Travioh, mua đồ bên Huế-kỳ, khi dặng thùng đồ rồi, đồ rơm ra, ông thấy dưới đáy thùng dặng 1 nắm lúa, coi bộ tốt hạt, ông bèn đem đeo lúa ấy. Lán lán từ đó đến 30 năm sau, giống lúa này có tràn ra khắp chỗ. Ấy là lúa Huế-kỳ, tại điền của ông Mézin trồng lúa đó nhiều lắm và sở trồng lúa ở thuộc địa chừng rằng lúa đó thiệt tốt.

Sở canh nông Cantho trồng lúa coi khác cách hơn mấy người ở gần đó. Người ta thấy dạng lúa thì cũng đủ mà phân biệt raoh ráp dặng.

Sở này phú thát 1 ông Bác-vật canh-nông bản quốc tài họ có tiếp rước tôi trong hạn vô viếng sở đó và cắt nghĩa rành rẽ, cách thức trong sở canh nông này.

Sở này cây cấy dặng chừng 20 mẫu ruộng, 17 mẫu cấy lúa Huế-kỳ và lúa bản quốc "Ra may", 3 mẫu cấy lộn lạo nhiều thứ, song dặng 8 thứ lúa bên xứ Chà-và (Java). Bắt phải cấy 2 lần: dân mùa mưa cấy 1 lần, 2 tháng sau, lúa cấy, cấy 1 lần nữa.

Lúa cấy xuống phải dâm làm ma trong 3 tháng, nhưng mà nó mau lên cao, nên 6 tuần lễ sau phải nhổ ma kỳ nhưt đó cấy lại 1 kỳ nữa, làm vậy chỉ nghĩa là cho nó dưng lên cao và cây lúa có nhiều sức mạnh.

Sự lựa giống cũng làm trên đất đó.

Người ta lựa buổi nào tốt người ta biền. Chừng cấy lại thì cấy từ rế, mỗi rế nửa sau rế, thành ra 1 buổi.

Sở canh nông này chẳng lựa hạt lúa, mà lại thí nghiệm các đều hữu ích về việc làm ruộng. Thí nghiệm về việc mưa gió, sấm sét...v...v...Nhứt là coi cho biết mưa nhiều mưa ít: thí nghiệm cách vô phân, tưới nước và coi, cho biết có hoa lợi bông trái v...v...

Sở này dùng 1 cái ống thụt chạy quá trung tim theo kiểu ông Millot (Cray) sức mạnh 12 mã lực, chạy bằng dầu lửa một giờ rút dặng 250 ngàn lít nước (250.000).

Ống thụt này nhỏ lắm chạy đủ chừng 6, 7 mẫu ruộng mà thôi. Giá mua tới 5 000 quan.

Người ta nói bên xứ An-đô có lập riêng một sở để đi dặt ống thụt nước cho dân. Nội tỉnh Madras đếm có trên 250 chục ống thụt đã dặt rồi.

Tương lại, chừng nào có xe điện chạy trên đường, chừng ấy dặt ống thụt dùng sức mạnh điện khí thì tiện hơn.

Người ta nói giầy máy điện ra giầy và đường rầy xe điện thì đủ chạy rồi. Vì cái máy chạy điện khí thì rẻ hơn chạy dầu lửa và sở Điện khí Cantho có sở xe điện và sở đèn trả tiền sở phí, thì chắc lúc ban đêm cũng thừa dịp mà ăn nhẹ giá cho điện chạy cái ống thụt tưới nước.

Việc ích lợi này người ta chẳng bỏ qua, vì thùng thẳng tới đây thiên hạ sẽ làm ruộng nhiều lắm. Đó, sự cấy cấy lúa trong tỉnh, buổi trước chẳng có bao nhiêu, cách chẳng mấy năm nay mà đã tấn phát le làng.

Quan Chủ-Tỉnh có nói với tôi rằng: Sở sào mẫu cấy cấy trong tỉnh, chừng 12 năm trở lại đây thì thêm dặng 3 lần nhiều hơn thưở trước. Như năm nay: còn lại 30.000 mẫu ruộng không cấy

cấy dặng, vì dân trong tỉnh lớp thì bị bệnh cảm (grippe) nhiễm bại rất nhiều, lớp thì bỏ xứ trốn qua chỗ ruộng mới ở Rach-giá, một ngày kia tỉnh Rach-giá ruộng đất sẽ dặng cây cấy hết.

Trong tỉnh có nhiều sở ruộng lớn của người Langsu như là: của ông Guéry 13.000 mẫu, ông Sambuc 8.000 mẫu, ông Mézin 6.000 mẫu, ông Dejean de la Batie 2.000 mẫu ông Wambolt 1.000 mẫu

Khi viếng sở Canh nông rồi, trở về tôi có đến viếng "Nhà in". Nhà in này coi thể thanh hành, làm của 1 hội Annam gây dựng, lại cũng có ông Gallois-Monthron điều đình.

Sở này: đồ đạc dùng coi tầm thường đời cuộc chiến tranh bãi rồi, sẽ làm thêm ra cho lớn. Máy thì là máy cũ, nhưng mà nhờ 1 người của hội thao việc có nghề riêng, người ấy là giáo sư trong trường lại thuộc nghề máy móc, sắp dặt sửa sang lại cái máy cũ lại coi đẹp đẽ. Có 4 cái máy mới mua ở Huế-kỳ chở qua tháo ra từ miệng và có 1 cái bài dầy ráp máy ấy bằng tiếng An-lê (Hồng-mao).

Người giáo sư biết máy này chẳng hiểu chữ An-lê nhưng mà va coi theo mấy cái hình vẽ trong sách lần hồi ráp được tuyệt hảo. Trước ít ngày, lúc chưa ráp máy được: người biết máy này đang ngồi xem cái bài ráp máy chữ An-lê... đọc không dặng...coi bộ muốn thôi chí....Ồ hờ, có ông Gallois Monthron bước đến, hỏi: sao? đọc được chúc nào không? Va trả lời: Nè ông....chớ phải chữ An-lê còn ít khó, cái này...nó là chữ Huế-kỳ mới là khó nữa cho chớ...!

Nhứt báo ở Cantho in tại nhà in này, hẳn thát cũng còn nhiều chuyện khác nữa mà đi xem hoặc là ở tại Cantho, hoặc là ở chung quanh xứ đó, song vì tôi mất gáp trở về Saigon nên đi nữa không dặng. Mấy tỉnh trong miệt Hân-giang đây, muốn đi viếng phải đi nhiều tuần lễ,

chợ chẳng phải đi trong 2 ngày mà dặng, tôi tính một ngày kia sẽ đi viêng cho cùng. Nhiều người Langsa ở Saigon ít hay lại vào miệt này, chợ chác thật miệt Hậu-Giang xứ Nam kỳ ngày sau sẽ trở nên giàu có hội phần và cũng dặng mở mang cho đó số. Bởi vậy có 2 điều cần nhất: 1. Phải làm cho hoàn thành đường xe lửa Đông-Đương dặng có thể nhưn công ở Bắc-kỳ tiện bề vô phía Nam này, 2. Thủy đạo thông thương phải sửa lại cho tốt.

Miệt Hậu-giang bị sấm-quất như vậy vì có cái hân tàu chạy sông rạch đó tam dụng lợi kiêm đũa ngân càng chẳng cho làm đường thông thương và đường xe lửa cho nhiều, đã vậy lâu bề trong hân thì hân cũng không chịu làm lại cho tốt. Tàu của hân này chẳng dặng dân tiện cho hành khách.

Nếu có tàu của hân Roque hay là hân Sauvage ở Bắc-kỳ vào chạy đây thì đặc lắm. Tàu của 2 hân này, phòng hạng ba cũng là sạch sẽ dân tiện hơn hạng nhất của hân chạy sông rạch đây. 2 hân đó có nhiều chiếc tàu nhỏ đã sạch mà tiện vài mươi hành khách hạng nhất hạng nhì qua giang ban đêm ở dưới tàu cũng dặng. 8 giờ sớm mai đi xe lửa, 10 giờ tới Mytho, xuống tàu đi Cantho, một ngày thì đến; tối lại 10 giờ xuống tàu trở lại Mytho thì sẽ đi kịp chuyến xe đầu mà về Saigon. Vậy thì tiện lắm! Biết chừng nào có đặng tàu tốt như ở Bắc-kỳ...!.. Giờ hân tàu chạy sông rạch này: tàu thì vô số nhưng mà chẳng dặng tốt...!..!.

Việc tàu bè tính coi bộ chẳng thành, vậy thì tính qua việc cầu đường.

Nam tới đây 1920, cái đường từ Vinh-long giáp Cai-thia chạy tới Mytho đến Saigon làm dặng rồi thì sẽ có một cái

đường thẳng (không ngừng) đi từ Saigon đến Cantho.

Tuy vậy đường thẳng, song phải có 2 cái đò từ Saigon đến Mytho, không thì ít nữa phải làm cầu mới cho xe lửa chạy còn cầu bây giờ đó thì để cho người ta đi. Phải có 2 chiếc đò nữa dặng đi ngang qua 2 khúc sông Cửu-long (Mekong) giữa chặng đường từ Mytho qua Vinh-long và ngang qua Cantho. Đò thường đưa ngang qua 2 khúc sông đó thì 3 chiếc đò hồ mới đến. Một chiếc đò máy dặng đặt tại Cantho chạy ngang qua sông Hậu-giang (Bassac), lúc bây giờ không biết là làm rồi chưa?

Từ Vinh-long qua Cai-thia, khúc sông Cửu-Long, cũng sẽ có một cái đò máy như Cantho vậy.

Cái đường đi từ Cantho đến Sóc-trang ước được 60 ngàn thước có lẽ đầu năm 1920 tới đây làm sẽ rồi. Đầu đầu cũng vậy, bề đường có đá đã rồi, nhà nước chẳng cần phải giúp sức, thì cũng có hân xe hơi chạy liền. Chúng đó người ta đi từ Can-tho xuống Sóc-trang nội trong 2 giờ rưỡi thì đến chỗ đi tàu thì phải đi trong 6 giờ đồng hồ, còn ở Cantho đi tàu lên Long-xuyên thì cũng đi 2 giờ rưỡi đồng hồ vậy.

Hân xe hơi chạy đưa hành khách coi thiệt là đặc lắm, vậy thì cũng nên lập cái hân xe lửa đi. Sự đặc lợi này ai cũng chẳng ngờ, chẳng tin. Bởi chẳng ngờ chẳng tin, nên đến ngày nay còn chưa kiếm đặng người hùn vốn mà lập một hân xe lửa.

H. CECHEOUSSET

(Sau sẽ tiếp theo)
Được trong báo *Leveil économique*.
Phạm-bá-Đại phiên dịch.

Long-xuyên Nông-nghiệp Trưng-tế hội

BỒ CÁO

Việc chung niên của hội Cai-quản trình ra đũa lúc nhóm đại hội ngày 10 Février 1919

Cáo óng

Điều thứ 16 trong lệ luật hội Nông-nghiệp trưng-tế dạy mỗi năm nhóm đại hội lệ thường hai kỳ: Một kỳ là tháng hai và một kỳ là tháng tám Annam, còn điều thứ 29 lệ-luật Nông-nghiệp Ngân-hàng thì dạy mỗi năm nhóm đại-hội lệ thường một kỳ, trong tuần tháng giêng Langsa.

Thiệt nghĩ các ông, phần nhiều thì ở xa hội quán lắm, nếu mỗi năm phải nhóm đại hội lệ thường ba kỳ thì e nhọc và phí của cho các ông, lại nghĩ vì tuy đặt ra hai hội, hai tên mặc dầu, chứ kỳ trung thật có một hội mà thôi, vì các vị quản lý và hội viên hội này tức là quản lý và hội viên hội kia, lại còn nghĩ vì nhóm đại hội lệ thường thì là để tỏ cho các ông rõ các hiện trạng của hội, hoặc cử quản lý viên hoặc xin sửa điều lệ còn như có việc chi cần kịp phải do ý tưởng của các ông, thì chúng ta còn có phép mời nhóm đại hội ngoại lệ, bởi các cơ ấy cho nên trong kỳ nhóm lệ thường ngày mùng sáu tháng giêng Langsa năm nay, hội cai quản có đình nhóm một kỳ đại hội lệ thường mà bàn luận luôn về việc Nông-nghiệp về việc Ngân hàng cho thuận tiện, rồi đây cũng xin các ông sửa lệ luật về việc nhóm đại hội như thế.

Ấy vậy tôi mời các ông nhóm đại hội lệ-thường ngày nay là dặng bàn luận luôn những việc của hai hội, mà đã có tiên rõ trong tờ mời các ông thêm đây.

Về việc trưng tế Nông-nghiệp Trưng-tế

Hội Nông-nghiệp trưng-tế trong tỉnh chúng ta thành lập là ngày 24 mars 1918 mà điều lệ được quan Nguyễn-soái Nam-kỳ phê chuẩn là ngày 10 mai 1918. Hội của chúng ta có mười chủ nghĩa rất quý, các ông chẳng biết, vì đã có in ra mà phát cho các ông rồi đó, song lấy làm buồn thay, bởi số người rõ cái giá-trong các chủ nghĩa ấy háy còn ít lắm. Như trong tỉnh ta đây số điều chủ ước được hơn ngàn người, mà số người đã vào trong hội của ta, tới ngày nay, thì có năm trăm mà thôi. Tuy vậy xin các ông chờ lấy số nhiều, số ít đó mà nghĩ lòng hoặc tưởng sai rằng: Hội vô ích, nên người ta không vào. Người ta chưa vô đồng đây, chẳng phải là người ta nghĩ kỳ đến chi, vì các ông nhiệt thành đứng lập hội và lo thì hành chủ nghĩa của hội đây, thấy đến thì công không, chứ không có ăn tiền bạc chi mà tưởng rằng tưởng gạt; người ta mà chưa vô đồng đây, thì duy người ta chưa rõ chủ nghĩa của hội đó thôi, vậy thì nhờ các ông đã thông thạo rồi, háy gán công truyền bá các điều ích lợi của hội mà rủ ren người ta vô cho đồng, hân cho có thể lực đủ mà tranh quyền lợi công dân di-quốc.

Lại thiệt tưởng sự ích lợi hội này mà điều-chủ trong hân tịch chưa rõ hẳn cho lắm, là vì trong mười chủ-nghĩa của hội, kể từ ngày lập hội đến nay thì chúng ta thiệt hành mới có một vài: là thiết lập hội Nông-nghiệp trưng-tế Ngân-hàng, giúp người trong bốn hội có thể treo đất mình cho hội dặng vay bạc rẻ mà làm ruộng cấy, khỏi mắc tay nhà giàu và máy chủ đoạt lợi to. Mà các ông cũng thấy cuộc thiết lập hội Ngân-hàng ấy và cách làm cho hội ấy đồng tác cho. Đốt hao nhiều là sự mất ngày giờ biết bao nhiêu là sự tổn công khổ.

Bởi rứa, nên còn rảnh rang dầu mà lo thiệt hành các chủ-nghĩa khác cho rồi gặp được.

Tuy vậy, chớ chúng ta cũng đã trù nghĩ thêm đôi ba việc, nếu mấy vị quản-lý lác nữa chúng ta sẽ muốn cứ đây mà hết lòng vì công-ích, thì có lẽ trong năm 1919 đây sẽ thấy thi tho được.

(Sau sẽ tiếp theo)

Lời diên thuyết

CỦA QUAN TRẠNG-SU GALLOIS-MONTBRUN VỀ VIỆC THƯƠNG MẠI

Chiều bữa thứ ba 25 Mars 1919 tại nhà Công-sở làng Tân-au (Cánhó) có quan Chánh Chủ Tỉnh Tholance dự sự. Khi các quan Langsa và Annam chừ vị Cai Phó tổng, Ban biện, Hội đồng, Hương chức làng và điều chủ tế tựu đông đủ; thì có ông Gallois-Montbrun là một quan Trọng-sư ngón từ bặt thiệp, trán tó về việc hùn hiệp cuộc thương mại: Bỏn quân xiu lược dịnh hành vào đây cho Đồng bang ta rõ lối châu tiếng ngọc của ngài là một người Langsa có lòng mến trọng muốn diu dắt Annam ta vào đường thương mại.

Quan Trọng-sư Gallois-Montbrun nói rằng: «Người Annam ngày này cũng có chí ham hố đua chen trong đường thương mại vậy; song đối cùng người khách, (chợ) Annam vẫn còn thua kém xa lắm; vì là sao? Vì người Annam chưa có người tập luyện diu dắt cho thành thạo; nếu ngày nào có ai diu dắt tập luyện cho người Annam dặng cam thực đường thương mại; thì ắt cũng kinh dinh quyền lợi như người khách vậy.

Lời tôi nói đây háng thật có hàng cơ rõ ràng: Chừ vị cũng rõ trong khoản

«mấy năm nay, tại Saigoa, Chợ-lớn cùng các tỉnh, người Annam lập tiệm buôn bán cũng bộn: tiệm buôn bán hàng hoá, tiệm làm nón, nhà máy làm giấy..v.v.. «Còn tại Cánhó đây, chúng tôi có lập: «ò là Nhà in An-Hà, nhà hàng Hậu-giang, nhà máy xay lúa gạo, cả thầy đều giao cho người Annam làm Quản-Lý coi cũng là thành vượng lắm đó.

«Chừ vị hãy biết: Tôi đến cư ngụ xứ Nam-kỳ này, nay tính đã 18 năm dư rồi, thiệt cũng nhờ đất Việt-nam này mà tôi soạn tạo được một cái sự nghiệp thì cũng đủ cho tôi lúc trở về Tổ-quốc mà toạ hưởng an nhàn; dẫu tôi muốn kinh dinh sự sảng tôi ra thêm nữa, chừ vị phải nghĩ, tôi cũng có thể: hoặc là chung vốn hùn hiệp với ít người Langsa là người đồng hương của tôi mà lập tiệm này hàng kia, hoặc là tôi hùn vốn với ít người khách trú là người rất am thực trong việc thương mại ở xứ này, làm vậy tôi có lo chi là công chuyện của tôi chẳng thành tựu vững vàng được; nhưng vậy mà tôi chẳng muốn làm như thế, chính muốn hùn hiệp với người Annam, ngó diu dắt tập luyện người Annam cho được đủ tư cách theo các thương-gia ở Đại-pháp; trước là tôi đến ơn cho xứ Nam-Việt này là xứ làm cho tôi dặng kinh dinh sự nghiệp, sau tưởng lại: «khi tôi về an nghỉ bên Chánh-Quốc rồi, «lẽ nào người Annam chẳng tưởng đến tôi là người tập luyện diu dắt người Annam vào đường thương mại mà tranh mỗi lợi cùng người khách, mà không nhắc nhớ đến tôi sao..!..?....

«Rất may thay..! Cái hi vọng của tôi ngày nay đã thấy dặng phần nữa rồi; «là vì nhà in An-Hà và nhà hàng Hậu-giang, từ buổi tạo lập đến nay, cả hai đều được thành hành tấn phát. Chừ vị cũng rõ: nhà hàng "Hậu-Giang" lập

«nhằm cơn Âu-châu khởi lửa, sự vận «tái lấy làm khó, vì vậy hàng hóa đắt ít, «giá lại cao; nhưng mà hàng cũng dặng «sung-vượng thành hành được. Cái sung «vượng thành hành đó còn có thể làm «thêm ra nữa dặng. Vì thấy sự buôn «bán của mấy tiệm nhánh của hàng Hậu-giang tại Sóc-trăng, Bạc-liêu coi mỗi tấn «phát lắm, tôi lại chắc nếu mà hàng lập «thêm dặng tiệm nhánh trong mỗi tỉnh «thì cái lợi sẽ có bội phần. Muốn làm việc «ấy phải có vốn cho nhiều mới dặng, «nhưng mà hàng Hậu-giang lúc bây giờ «vốn chẳng có đủ mà làm, kêu hùn thêm «thì cũng chẳng tiện; vì mấy năm rồi mùa «màng thất bát, người Annam: thì ít «người có bạc dư mà hùn. Có một thể «này rất tiện cho người Annam dặng «hùn vào hàng Hậu-giang mà đánh cái «quyền lợi cùng người khách, là người «nào muốn hùn, chẳng phải đem tiền «bạc mà đóng, dùng giấy Quốc-trái mà «hùn, Hàng cũng thâu và tính theo số «tiền trong giấy quốc trái đó chẳng mất «một đồng.

« Bởi cơ nên tôi có xin phép Quan «Nguyễn-Soái Nam-kỳ, dặng ngày nay tôi «tổ trần cái chủ nghia này cho chừ vị rõ. «Quan Nguyễn-Soái rất vui lòng cho hội «Pháp-Việt thương mại, ngài đã cho «phép lại tư tờ cho các quan Chủ-tỉnh «xin giúp sức cùng tôi cho mau thành «tựu.

«Vậy tôi tưởng sao sao chừ vị cũng «đem lòng chiêu cổ mau mau vùa giúp «cho người Annam với nhau và hiệp «cùng tôi dặng chung lo đường thương «mại cho thành tựu ngó năm cái lợi «quyền lợi; kéo bấy lâu để về tay khách «trú thâu đoạt.

«Ấy đó, người Annam ta ai mà có chút «máu nóng trong mạch, nghe những lời «Quan Trọng-sư Gallois-Montbrun nói trên

đây, há chẳng cảm động tâm tình lẽ nào lại bằng quan loạ thị cho đành sao..! «Đã biết, trong cuộc thương mại, Annam «minh thuở giờ chưa từng quen, nên bằng «kém sức khách trú, là vì mình chuyên «theo nghề nông, còn công, thương, mình «đã giao cho họ; và lại muốn xướng ra «mà buôn bán thì không ai vùa giúp, «không ai chi bảo, trở trời một mình lo «ngờ một mình chẳng bao lâu buôn tri.

Các ông ơi! Ngày nay, trên có nhà-nước Langsa giúp sức, bảo bọc; dưới có thấy thực nghiệp dặng đường, vậy thì Đồng bang ta nên thừa lúc may mắn này mà vầy đoàn-thể rủ nhau hùn hiệp dặng cạnh tranh mỗi lợi cho quê hương ta, ngó làm gương cho đoàn hậu-tảo.

Vì nào muốn biết thể cách hùn hiệp vào hội cùng cách thâu giấy quốc trái làm sao, xin hãy viết thư cho An-Hà báo quán hay là viết thư cho ông Quản-Lý hàng "Hậu-Giang Dương-Hàng" mà thương nghị.

Lễ khánh thành

LO LÀM GIẤY MỚI LẬP TẠI THỦ-ĐỨC.

Sớm mai ngày 23 Mars 1919, tại Thủ-Đức có an lễ khánh thành lò làm giấy mới lập trong xứ Nam-kỳ lần thứ nhất của ông Lê-van-Trung thương thọ ngũ đẳng bội tinh, nghị-viên Thương nghị viện ở Chợ-lớn và ông Nguyễn-minh-Quang cựu Giám-dốc sở Giáo-Huấn ở Biên-hòa, ông này đứng làm Chủ sự.

Ông Carrer coi sắp đặt các việc trong lò giấy này, có 2 ông: Magne và Kohler là thợ Langsa lãnh phần làm giấy. Lò này chừng một tháng nữa sẽ ra đủ các thứ giấy mỏng và dày.

Bổn quán lấy làm bản hạnh kính đời
 lời trước khen ông Lê-văn-Trung và ông
 Nguyễn-minh-Quang có công khởi đoan
 soạn lập thêm một nhà công nghệ mới
 trong xứ Nam-kỳ ta sau cầu chúc cho
 tờ giấy mới này đang thành bành miêng
 viêng.

A. H. N. B.

Lành giầy Quác-trái năm 1917.

Quan Chánh Tham-Biện Chủ-
 tỉnh Cánhơ truyền cho ai này
 trong bốn tỉnh hay rằng: kể từ
 ngày nay (7 Mars 1919) đến 31 Mai
 1919, tại kho bạc địa hạt có phát
 giầy Quác trái thiết thọ năm 1917.

Vậy, người nào có biên lai về
 quác trái mà mình cho nhà nước
 vay hồi năm 1917, hãy đem đến tại
 kho địa hạt mà đổi lấy cái giầy
 quác trái thiết thọ cho kịp

Cánhơ, le 7 Mars 1919.

Quan chánh chủ tỉnh,

ký tên: Tholance

Võ-văn học hiện

Trường học của Ông Võ-văn
 Thom lập, gọi là "Võ-Văn học
 hiện" đã khai từ hôm 4 Novem-
 bre 1918. Nay được 26 trò nam và
 nữ vào trường. Bà đảm langsa và

thầy giáo annam cần mẫn con nít
 học mau tần phát vô cùng.

Gia tiên học và ăn, ngủ như vậy
 học ngoài (không ăn ngủ).....4\$
 Học và ăn buổi trưa,7
 Học và ăn ba buổi, ngủ
 tại trường12

Như ai dùng giầy Quác-trái mà
 đóng tiền trường cho con cháu
 học, thì Ông Đốc học trường Võ
 văn cùng thâu, cứ mỗi phiều 100
 francs thì kể là:16\$

Bữa 25 tháng chạp bãi trường
 qua mồng 10 tháng giêng Annam
 thì khởi học. Kể từ mồng 6, thì
 học trò mới được nhập lán lán.

Bà con có bác ai có dịp đi Cánhơ
 ghé coi cách sắp đặt chỗ học, chỗ
 ăn, chỗ ngủ.

Ai có cần hỏi thăm điều gì, xin
 gửi thư cho Ông Võ-văn-Thom, thì
 lập tức có thư trả lời

Thi tập

TỰ THUẬT

Ký giờ Tạ-thường-Lạc

Tiền-lân nay đã dứt tờ đàn,
 Ngánh lại ngậm người cảnh hiệp tang.
 Mất huệ thứ xem người nghĩa bạc
 Rừng thuyên thả gởi cái ba tàng
 Tóc tơ lảm buộc tình diên đảo,
 Kinh kệ vui buồn nự rịch ràng,
 Tiên, Phật rằng thành, đầu dấm chát,
 Song trăm năm miêng dặng thanh nhân
 Cánhơ, Mĩ Xuân-Khôi.

HÒA VẬN CHÙA HƯ

An-llà số 108

Vừa nhâm chùa xưa cảnh vãn teo,
 Bàn khuôn dâng viết khách trên đèo.
 Cầm thương dấu phật chang mira nắng,
 Nghĩ chạnh dài linh đống mớ meo.
 Trùng gió dành cam trắng gió queo,
 Lửa hương thời đã lửa hương queo,
 Cho hay tài phép nhiều ông giỏi,
 Sao để tang thương rất ngặt nghèo??

Đu-hồ si: Lê-Chơn-Tâm, Phụng họa

CHỨC ĐAM CƯỜI

Trai quân tử, gái thuyên quyền,
 Ngán dặm mừng thầy khách bửu duyên
 Cầm sắc xuê xoang cầu hảo hiệp,
 Phụng loan lứa bở tiếng hòa miêng;
 Cả mừng-gặp nước đầu hơi lỏi,
 Ngao kệp dặng cò mệc ngựa nghiêng;
 Phi chi ruộng Lam gieo ngoe tời,
 Hỡi đây con cháu at quyền thườn

Đu-hồ si: Lê-chơn-Tâm

Kính thư.

GIANG HỒ TỰ THUẬT

Thùng, ăn, măng, nhân, rơm,
 Cái bược phong lưu cỡ mấy thăng.
 Giang hồ thong thả nghiệp làm ăn,
 Vây vùng trời bể rộng hươc vút,
 Lừng lẫy cung tên khách tuổi măng.
 Hứng cảnh chờ thời, coi thử thế.....
 Đu hồ lập nghiệp há làm nhân.
 Trông lùm cây tử chòm mây bạc
 Lối đạo thần hồn phải cân rần.

Đu-hồ si: Lê-chơn-Tâm

Kính thuật

Nam-kỳ thời sự

Giá bạc

Kho bạc nhà-nước..... 41 75
 Đông-Đương..... 4 75

Giá lúa

Từ 3\$ 05 cho đến 3\$15 một tạ, tùy
 theo thứ lúa.

CANTHO VILLE

ÔNG LANG CHUA ĐỨC. — Thị H.....
 tuổi mới 15 con gái của Thị M..... bán
 nam bị gả cho ở Châu-thành Cánhơ
 Vì việc gia đình xao lãng thế khi mỗi
 đêm n ai coi bắt chớ gì..... mẹ rằng
 con gả bán này là, thì H... rất khờ đã
 chẳng biết phận mình là con, phải từng
 câu giáo hóa từ thời, lại saoh thói oan
 tâm quyết cưới gởi thườn sống theo hát
 bội, thì H... muốn làm vợ tướng Lê-Huê
 Hồng Ngọc, Hương-Yên ư đây? Ngày
 21 mars 1919 thì H... tóm quần áo tay
 đeo 4 chiếc đồng xuống xuống đi với
 1 bà già kia qua Sadee (nghe lại bà già
 này là người của bạn bắt muốn chớ thì
 H... đi trước) Chờng thị M..... bay
 mất con đến lừng dâm tờ cơ.... Còn thì
 H... đi đứng nửa đường, nghĩ làm sao
 không biết..... khóc đời trở về nhà
 thôi (Ông lang chưa dục).

Bà già họ an ai bắt thế, nhâm không
 xong, diên thì H... về trả cho ghe bắt
 bởi dân tại Cánhơ. Thị M... bay dặng
 đến hát con, thì hồ và cơ đến hát xin xét

ghe hát bội.

Ông có cho lịnh xét ghe qua dặng ở môn đồ tang (quần áo của thị H.....) bắt tra vấn giải đến quan Biện-ly.

NO GẠT TÔI.—Thế thương bề là cho mượn thì cho mượn đồ vật hoặc tiền bạc chờ ít ai cho mượn người ta bao giờ? Như một việc dưới đây nghĩ cũng khó nín cười cho dặng.

S.....dồn bà tào ở Cantho-ville có 1 đứa con nhỏ 4, 5 tuổi đau phải chết. Xăm này buồn rầu khóc kể thắm thương, thời may thị T....ở gáo 1 bên cũng có 1 đứa nhỏ như vậy. Xăm S....đó, đến nhà thị T....nài nỉ xin cho mượn đứa nhỏ đem về giải khuấy giầy giặt rồi trả lại. Tình thật thị T.....chẳng dè, đưa con cho Xăm S....mượn. Về nhà Xăm S.....bồng lượn đứa nhỏ cuốn gói trốn mất.

Chứng thị T....hay dặng tòa họa đến làng và cơ và khóc....hu.....hu....nó gạt tôi....hu....hu.....

BANH LỘN.—Ngày 23 mars 1919 tại làng Tânan (Cantho) thị Ngọc sai 2 đứa con gái là thị Bấy thị Diệu đến đòi tiền Phan-thị-Ôn, vì thị Ôn có thiếu thị Ngọc 3 đồng bạc hơn mấy tháng rồi chưa trả. Đến nơi Bấy và Diệu đòi hỏi thị Ôn, dặng nói qua, dặng nói lại một hồi ra tay ấu xé la làng chớt lỏi. Làng bắt cả hai, thị Ôn khai có thái phần bị đánh nhiều e có đến trác trở. Làng dạy thị Ôn vào nhà thương đương bịnh rồi sau sẽ phân xử.

CAUKÈ

GIỚI GI CHẠY TRỐN HE...!—Nguyên-văn-Lực 28 tuổi ở làng Tam-ngái, tá điền thấy Ban biện Tống-lân-Voi, gặt lúa rồi giấu không chịu đóng lúa ruộng. Tên Phan-hữu-Tân là gia tướng của thấy Ban biện thấy tên Lực làm có tạt như vậy về học lại với chủ tự sự. Thấy Ban biện hèn sai tên Tân đến kêu tên Lực lại nhà hỏi duyên cớ. Tên Tân đi vừa đến nhà chưa kịp nói, Lực xách giao chém Tân 2 vết rồi vọt chạy trốn mất. Tri hồ lên điện tên Tân đến Dương-Dương xức thuốc, còn phần tên Lực thì đang bị truy tìm về huộc tội.

LÊ-KHANH-TRINH

Geometre-civil
CANTHO

LEVÉ DE PLANS

Delimitation et Bornage

EXPERTISES

Ông Lê-khánh-Trinh

KINH-LÝ

Cantho

Lãnh dạt điền thổ

Phân ranh hạng

Tương phân thổ sảng

Công chuyên làm kỹ và mau lại giá nhẹ. Xin viết thư nơi tôi mà thương nghị.

記 曾 善

TẶNG-THIỆN-KÝ

DIT

TẶNG-NHAI

Entrepreneur des travaux de construction
(Cantho-Ville)

Lãnh soát các công việc

— HỒ VÀ MỘC —

CÁI NHÀ—LÀM HÀNG RÀO—ĐÈC CỐNG BANG
BÀ TRƯNG- CIMENT- ĐỔNG CỬA LÃ SÁCH- XỬ
LỢNG HỒ- VẪN HOA TÂY.

Quyết làm ăn bền vững, tôi cứ lấy mực thành tình lập dấu.

Các việc tôi lãnh, thì tôi hết lòng lo lắng cho toàn vẹn, cho mau màng, những thợ của tôi đều là thợ lựa, rút tay giỏi khéo không mà thôi. Xin trong chừ quàn từ, ai muốn mượn tôi làm việc chi thì khá viết thư cho tôi, hay là dời gót đến nhà tôi CHAU-THANH CÁNHƠ ĐƯỜNG SAINTENOY (CÁU TAY LỚN) NGANG CỬA QUAN TRẠNG-SI GALLOIS MONTEBUN MÀ THƯƠNG NGHỊ—Còn về việc tờ giấy chi chẳng hạn, nếu có dấu hiệu tôi mà không có chữ tôi ký vào, xin chừ ông khá lưu ý rằng đó là không phải của tôi thật, vậy nên tôi chẳng hề nhình biết tờ giấy ấy bao giờ

TẶNG-NHAI

Cẩn-khởi

Hậu thanh

Giao tiếp thương mại hội
CU LAO MÂY—CANTHO

Hội mua và bán lúa.
Định số vốn là mười ngàn ta là 100000
Hùn mỗi phần là 50 ta, hoặc mười

hùn bạc tình theo số lúa trên đây, vì nào muốn hùn mấy phần tùy ý.

Hội này có điện lệ, giấy tờ chắc chắn. Tình màng mua lúa chia lợi.

Gửi xin quý vị sảng lòng hiệp vốn mà lo đến ích lợi chung và mở dặng thương cho bạn mình mau nhe bước.

Như muốn hội đều chi trong việc hội xin viết thư cho M. Nguyễn-văn-Tứ chủ hội Thương-mại sẽ hồi âm lập tức.

Thương xã hội cần khởi.

Một việc khá lắm

Có quan Giám Đốc Quesnel sảng lòng muốn bán hai sớ ruộng của ngài, ở tại Tháp mười (Mỹtho) sớ thứ nhứt được 46 mẫu, ở dựa mé kinh, sớ thứ nhì được 246 mẫu, ở dựa mé kinh lớn kêu là kinh Tống-dốc Lộc, kinh này xáng mới vét lại lên làm, bề ngang chừng 40 thước nên tiện bề chớ lúa ruộng làm, và chừ muốn chớ lúa thặng lên Chợ-lớn đi ngã sông Vaico cũng dễ lắm.

Hai sớ ruộng ấy đều là đất thuộc tốt lắm, chẳng còn phải tốn công khai phá chi nữa hết; lại sảng trong đất có mười ba cái địa, có rất đại lợi. Có một sớ đất khác kề cận với hai sớ ruộng nói trên đây, chừng 300 mẫu, nguyên là của biện Speidel đã bị nhà nước tịch thân lại và có lẽ trong một ít lâu sẽ giao gia bán.

Hai sớ ruộng của quan giám đốc Quesnel, huê lợi mỗi năm chừng 12 tới 15 ngàn gia.

Ai muốn mua hai sớ đất ấy xin gởi thư cho quan Giám đốc Quesnel tại Saigon, hay là gởi cho số Nhựt trình An-bà tại Cần-thơ mà thương nghị và đến xem bản đồ thì biết rõ.

QUAN TÍN KÝ ĐẠI DƯỢC PHÒNG

CHỦ-NHƠN: LÊ-TOAN

60, Rue de Canton, 60. - Cholou

Nguyên gốc hiệu QUẢN-ĐỨC-TẾ này khai sảng tại tỉnh Quảng-Đông (Trung-Hoa) đã từ mười mấy năm rồi, chuyên một nghề chế các thứ thuốc CAO ĐƠN, HOÀN TÁN, có danh đã lâu đời, khắp nơi xa gần đều có dùng thuốc của tiệm tôi, thật là thần hiệu hơn các nơi khác. Bởi vậy cho nên Bồn-Dược-Phòng chẳng ngại tốn bao BẠC MUỖN sang qua NAM-VIỆT lập thêm một tiệm nhánh tại CHOLON đường CANTON số 60, biệt hiệu gọi QUẢN-TÍN-KÝ có trữ bán các thứ thuốc rất nên thần hiệu, cũng trong LUG-CHAU chữ QUẢN-TỬ cũng thường có dùng lấy làm hay vô cùng, từng có gởi thư khen ngợi đăng vào các BAO-CHƯƠNG rõ ràng các thứ thuốc của tiệm tôi rất tốt rất hay hơn các nơi khác thập bội.

Nay BỒN-DƯỢC-PHÒNG chẳng dám tiết BẠC NGÀN mà in 50000 cuốn CATALOGUE để dành cho thảo chú, nếu chữ QUI-KHACH muốn cần dùng, hãy viết thư cho tiệm tôi rõ, sáng lòng gởi cho không, như chữ QUI-VI gặp lúc muốn cần dùng thuốc nào hoặc nói chứng bệnh của mình, thì tiệm tôi cũng vui lòng lấy ý mà gởi cách CONTRE REMBOURSEMENT (Nghĩa là đem tiền đến nhà thơ mà lãnh thuốc. Như chữ QUI-KHACH ở tại SAIGON thì hãy đến nhà M. THAI-KÝ-SƠN số 23 đường PELLERIN hỏi thăm mà mua thì tiện hơn.

QUẢN-TÍN-KÝ KINH CAO

MINH TẠ LƯƠNG-Y

Hà-Tiên, le 17 Janvier 1919.

Monsieur QUẢN-TÍN-KÝ

60, RUE DE CANTON, - 60 CHOLON

Lời cùng ông Chủ-tiệm thuốc QUẢN-TÍN-KÝ đăng rõ: Hôm trong tháng Novembre 1918, tôi có cây anh em bạn tôi mua thuốc "THIÊN KIỀM-BAO KHÔN ĐƠN" và "VẠN ƯNG ĐỨC TẾ ĐƠN" của tiệm ông, nội gia quyền tôi dùng thuốc của ông lấy làm hay vô cùng, vì dùng tới liền thấy hiệu nghiệm, tôi dám đoán chẳng có tiệm thuốc nào có thuốc thần hiệu như tiệm ông vậy, nội gia-quyền tôi nhờ thuốc thần hiệu ông, nay nội nhà tôi đều mạnh giỏi và rất đáng khen tiệm ông khéo tiêm thuốc hay mà cứu bệnh như thần, nội gia-quyền tôi mang ơn ông nhiều lắm, nên tôi xin thay mặt mà TỎ LÒNG CẢM TẠ với ông, xin ông nhận lấy.

KINH TẠ
NGUYỄN-XUÂN-HIỆN
TRÍ-HUYỀN À HÀ-TIÊN

VIN DE CHINE DIT ALCOOL MÉDICAMENTEUX

RƯỢU THUỐC RẤT THẦN HIỆU

Bồn Dược Phòng kính cho chữ Quý khách ở xa, gán hay rằng: Nhà-nước cho phép Bồn Hiệu ngâm Rượu Thuốc tại Tiệm và đăng thông hành Lục-tỉnh; nên Bồn Hiệu ăn hành ít thứ Rượu thuốc cho chữ Quý vị xem, đang mua mà uống thử coi cho biết hay dở thế nào. Những Rượu thuốc của Bồn hiệu ngâm, kể ra sau này: Và có một thứ Thuốc ho thiệt là hay lắm, hiệu là: TRUNG-HUẾ CHÍ KHAI THUY, bất kỳ ho lâu mau, hề uống vô nội trong 24 giờ thì thấy bớt liền;

Giá mỗi ve 0\$30, mỗi lố 12 ve 3\$90; Như chữ Quý Ông muốn mua gởi thư cho Bồn hiệu thì Bồn hiệu sáng lòng gởi thuốc lại lập tức.

TRANG CẬN PHÒNG THẬP TƯỚU

Rượu thuốc này, lựa ròng những thuốc thượng hạng mà chế ra. Các Y-sĩ bên Trung-quốc đã có thí nghiệm rồi, đều chứng chắc rằng: rượu thuốc này, phép tẩm chế rất tinh, dùng nó mà trừ bệnh phong-thấp, bệnh nhức trong gân cốt và lại làm cho máu chạy đều, thiệt là một thứ rượu thuốc rất nên thần hiệu.

Nó trị bệnh nhức đầu phong, tay chân phù thũng, da thịt sưng nhức, đau lưng mỏi gối, tê tay tê chân, đau nhức trong gân cốt, các chứng thũng độc đi đứng chẳng an, đau nửa thân mình, (kêu là bán thân bất toại).

Thì dùng, hoặc uống hoặc thoa cũng đều hiệu nghiệm cả thấy, chẳng những là trừ bệnh mà thôi, lại còn làm cho ăn mau tiêu, máu chạy đều, sanh tinh huyết.

Uống thuốc rượu này rồi thì tinh thần khỏe khắn hơn lúc trước trăm phần. Người có bệnh uống thì trừ bệnh, người không bệnh uống thường thì mạnh giỏi luôn luôn, cả đời khỏi lo bệnh hoạn.

CƯƠNG CHƯƠNG BỎ HUYẾT TƯỚU

Là một thứ Bi-Truyền-Lương-Phương, chọn rất ròng những thuốc tốt thượng hạng, qui trọng vô cùng, lại có gia thêm Nước-Sắc, hiệp lại mà chế ra thứ rượu thuốc này. Các Y-sĩ bên Trung-quốc, đã thí nghiệm và chứng chắc rằng: Thứ rượu thuốc này là một thứ hay sanh tinh bổ huyết và thêm sức mạnh cho con người.

Sắc dục quá độ, nhức đầu chóng mặt, thân hư di tinh, Dương-Vật-Rất-Cũ, đau lưng mỏi gối, khí huyết hao kém, tứ chi mỏi mệt, đờn bà đường kinh không đúng, bạch đới xích-đái đờn bà sanh đẻ yếu đuối da mặt mét vàng.

Chẳng luận đờn ông đờn bà, các chứng bệnh thuộc về bệnh hư bệnh tổn thấy đều dùng được. Uống nó thì nó hay sanh tinh thêm huyết, khỏe khoắn tinh thần những người không con uống thường chắc sẽ có con, lại còn hay trừ những vật thực ăn không tiêu, tích trữ trong bao-tử.

Hễ uống rượu thuốc này thì đau bệnh chi nó trừ cùng với.

BÁ BỔ-VỆ SANH TƯỞU

Con người ở đời, phải cho biết cách vệ sanh thì trong mình khỏi mang tật, bịnh ít sanh. Còn như mang sống của con người là bởi nhờ nơi khí huyết sung túc. Chớ như những người linh thần hoàn hốt, chẳng biết thêm ăn, từ chi rú liệt, lỗ tai lộng bung, con mắt mờ mịt, ấy là bởi huyết suy, khí kém, trái tim và trái cật đều hư.

Bổn được phòng hằng da tâm chú ý, tiệm Phươn: kia thế nọ hết sức mới chế ra được một thứ rượu thuốc Vệ-Sanh này, hễ ăm hư thì bổ ăm, dương hư thì bổ dương, chẳng luận trẻ già, dờn ông dờn bà, người nào khí hư huyết bạc, thật hãy kếm bao, hễ uống rượu thuốc này thì dặng tráng tinh sanh huyết, chẳng những là dặng khí huyết sung túc mà thôi, lại còn tiêu trừ bá bịnh.

Uống rượu thuốc này dặng thường thì dặng sống lâu, người không con uống hường chắc cũng có sanh con, thiệt là một thứ Vệ-sanh chi tánh được đó.

Phải uống cho thường thì mới thấy hiệu nghiệm là dường nào.

HỒ-CỐT-MỘC-QUA-TƯỞU

Rượu thuốc này chế ra bằng Hồ-cốt và Mộc-qua, bổn được phòng chẳng nài công khó chế luyện kỹ càng, và chọn thứ thuốc thiệt tốt hiệp lại mà làm ra thứ rượu thuốc này, ai có bịnh như sau đây, hễ uống vào thì thấy hiệu nghiệm liền.

Bao trong xương, từ chi rú liệt, đi bước không vững, da vàng, chơn thũng khí hư huyết trệ, nhưe dẫu phong, các thương thứ tích, cốt khí tịm la.

Nếu ai có các chứng bịnh kể trên đây thì nên dùng thứ rượu thuốc này mà uống hay là thoa thì hiệu nghiệm dị thường, thiệt là một thứ thuốc hay đệ nhất.

Bất kỳ dờn ông dờn bà, hễ uống nó cho thường thì mau tiên hóa vật thực, lại thêm khí lực bồi gia, khối lo bịnh hoan về sau mà lại dặng sống lâu thêm nữa.

THÔNG-TRÍ-MAO-KÊ-TƯỞU

rượu thuốc năm nọ

Thứ rượu thuốc này, chuyên trị các chứng phong thấp, huột lực thơ cân, ấy là một thứ thuốc bí truyền linh nghiệm đệ nhất.

Các chứng phong thấp, chẳng luận lâu năm hay là mới cũng đều trừ dặng, còn như đau lưng, nhức tay, mỏi chơn, đau trong xương, hay dực gân, hoặc bị té bị đánh mà sưng mình, hay là tay chơng bại hoại. Các chứng ấy hễ uống vào thì thấy hiệu nghiệm liền.

Phải tùy theo chứng bịnh mà dùng, chẳng nên uống cho quá độ.

Mấy thứ rượu thuốc này của bổn Được-Phòng ngấm tại tiệm và mỗi khi ngấm thì có một ông Langsa đến nghiệm chất chấ, hiệu Trung-Huê Được-Phòng tại Cholon đường Paris số nhà 89, như chư qui khách ai muốn dùng thì xin hãy đến tại tiệm mà mua thuốc rượu này có nhân đệ hiệu Trung-Huê Được-Phòng thì chẳng lầm đồ giả mạo. Còn ai ở xa mà muốn dùng rượu thuốc này thì xin gửi thư để chỗ ở cho ký lưỡng thì bổn Được-Phòng sẽ gửi thuốc đi tức thì, xin qui khách thư qua sẽ biết.

TRUNG-HUÊ-ĐƯỢC-PHÒNG.
89 Rue de Paris Cholon.

NHÀ IN NGÀNH

TẠI BACLIEU

Kinh tế cùng Chư qui vị

Ấn quán An-Hà dựng nên tại tỉnh thành Cánhthơ, xảo bản đã gáo hai năm. Thâm cảm ơn dày của Lạc-châu quán-tử, sáng lòng cố-cập, ngày nay mới thấy cuộc thanh hành đặc-lộ như vậy. Bổn-Quán chẳng ngớt lo lường, hằng tìm tòi thế chi cho Chư qui vị dặng vui lòng tinh cậy, cùng nhau mua bán lâu dài. Đã vậy mà chớ, còn một nỗi lo cho chư vị ở xa tỉnh thành các nơi, nhứt là nhằm đường vân-lai trắc-trờ, mỗi khi muốn mua chác vật chi nơi bổn-quán, phải nhọc lòng, cực trí mà đợi-chờ, nhiều khi ý không dặng toại mấy là vì in, thì không cháng chừng mà lựa chọn. Ấy vậy bổn quán nghĩ dặng phương này, íe là lường toàn kỹ mỹ: Là thloh thoảng dầy, mỗi chơn tinh thành, sẽ có một tiệm-ngành. Còn hiện bây giờ đây, trước hết thì Bổn Quán đã dọn tại Baclieu một tiệm rồi, công cuộc sắp đặt vừa an bài: hiệu là: **Succursale de l'Imprimerie de l'Ouest Bac-lieu**, ở đường phía sau nhà chớ; cậy có thấy LÊ-HỮU-NÊN, Quản lý nhà hàng ngành Hậu-Giang Dương Hành, Quán-thủ. Xin thloh Chư Qui Vị nhưn khi nào ránh vui chơn bước đến đó xem chơi. Tiệm bán đủ đồ văn phòng từ bữ, truyền, sách của học trò và lãnh in các món theo kim thời: như danh thiệp, thiệp hôn, thiệp tang, cũng đồ nhỏ nhích thì sẵn có Ấn-công ở đó thì hành trong giây phút.

Cũng có đóng sách, cũng in đồ lớn như bộ, sổ, thơ, truyền, khác con dấn đồ kiển, công việc làm mau và khéo mà giá tìn vừa phải thì thôi. Trong một tháng trở lại đây, tại Sóc-

trăng cũng sẽ có dựng một tiệm như vậy nữa.

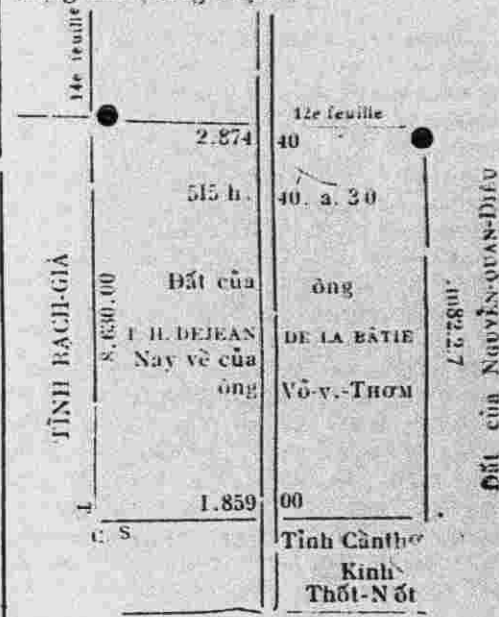
Cúi xin Liệt-vị niệm tình mà giúp ban đóng-bang cho nên việc, ơn ấy lạc-ghi ngàn thuở.

An-Hà Ấn-quán.
Kính-cáo

BẢN THUAN MÀI

Giá mua trả một phần chiu, một phần mác

1465 mẫu ruộng, tọa lạc tại làng Thạch-Phủ, huyện là làng Thạch-hồa trung-nhi (Long-xuyên)

ai có cần hỏi thăm đến chi thì gửi thư cho ông Vô-văn-Thom, Colon ở Cánhthơ mà thương nghĩ.

NAM-HÔNG-PHÁT

KHÁCH-SANG

ở ĐƯỜNG BOULEVARD BONNARD, SỐ 106 Ngau Gare xe lửa Saigon-Gòváp cho-Môi Saigon

Bán rượu tây, và cho mượn phòng ngủ, sạch sẽ và rộng rãi mát mẻ lắm, qui ông, qui khách có đi Saigon xin dời gót lại tiệm tôi mà ở, lấy làm thông thả lắm.

HUYNH-HUÊ-KỶ.

PHARMACIE SHANGHAI

Chủ Nhân: TRIỆU CƯƠNG

188, Rue des Marins, ISS. — CHOLON

Bản hiệu trông rắng, bích rắng vàng và thay con mắt bằng chai theo kiểu thư Langsa, CỎ BANG CẤP TỐT NGHIỆP CỦA QUAN LƯƠNG-Y LANGSA BANG THƯỢNG, và có bán nhiều thứ thuốc rất thần hiệu. Chư quý-vị có cần dùng thuốc của tiệm thì hãy viết thư cho tiệm tôi rõ, sẵn lòng gởi CONTRE REMBOURSEMENT tiền gởi về thân chủ phải chịu. TẠI SAIGON NHÀ SỐ 23, ĐƯỜNG PELLERIN CÓ BÁN GIỀM THUỐC CỦA TIỆM TÔI.

Ngũ a m Bạch Trược Dược Hoàn
(3) (THUỐC ĐAU LẠC RẤT THẦN HIỆU)

Thăm tướng những bệnh sang độc lây nhau là do trời việc phòng sự quá độ; sức không đủ mà gần gược cuộc phong tnh, nhiễm thấp khi nhiệt độc mà sanh bệnh đau lậu, đái gấc, nước đái đục, hoặc đỏ, hoặc vàng, nóng nẩy, ấy là những chứng đau lậu chắc chắn. Bên-đường xét kỹ chế ra thứ thuốc này chọn rỗng thuốc tốt, tánh hòa bình, không nhiệt, không hàn, bắt luôn người yếu kẻ mạnh chỉ có bệnh đau lậu, dùng đến liền thấy thần hiệu, bởi hổ người khi, tiêu tắng giống độc. Con trai đau bệnh này trong lỗ đái nứt. Dùng đến thuốc này hay lắm. Đờn bà có huyết bạch cũng trị được cả, uống vào khối sanh ghê, sanh chốc, khối mang bệnh hễ liệu, lại tuyệt nọc độc khỏi ợng thuốc trừ căn. Bệnh nhẹ dùng chừng một hai lần thấy mạnh. Còn bệnh nặng thì bốn năm lần liền dứt, không đau đi đau lại nữa. Những khách ham vui ai dám chắc khỏi đau lậu, nếu rủi rỏ vương phạm các chứng nói trên đây mau dùng thuốc này trong một ve mạnh tức thì. Thật là một phương thuốc sang độc bực như trên đời.

Cách dùng có chỉ rõ trong toa.
Mỗi ve giá là 0\$10. — 12 ve giá là 1\$00

BÍ CHẾ GIẢI ĐỘC DẦN HUỒN
(4) (THUỐC BỎ NHA PHIÊN RẤT HAY)

Có nhiều quý-vị ghiền nha phiến, có trí muốn kiếm thuốc thiệt hay mà ợng dạng bỏ phứt đi cho rồi. Bởi vậy bản hiệu chẳng dám tiếc công mà gia tâm chế phương thuốc «BÍ CẢI GIẢI ĐỘC DẦN HUỒN» này. Tánh chất hòa huồn, không nóng không lạnh, bỏ bởi khi huyết, mạnh khoẻ tinh thần, an đợc ngủ đợc, thiệt là thần hiệu như thần. Uống thuốc này thì hết ghiền liền mà lại ăn ngon, ợg yên giấc, không dĩ tình, không hạ lợi, tới buổi không nhớ chừng, không đau mình đau mảy chi hết. Thuốc này đã thí nghiệm nhiều người tại làng Hoà-Binh (Bachien) cửa đợc nhiều người ghiền rồi. Thiệt là một phương thuốc bỏ nha phiến này hay hơn các nơi khác mà giá lại rẻ hơn.

Cách dùng: Như mỗi lần hút một chỉ thì mỗi cứ ợng bốn huồn, ợng như vậy dạng ba ngày rồi sau giảm lần lần xuống. Trong 10 ngày thì bỏ dứt bệnh nua phước chẳng sai.

Như ai có bệnh tức lờn đau hông, iả rớt, ợng một huồn thì hết.

Thuật giá :

Mỗi ve lớn 1\$20. — Mỗi ve nhỏ 0\$60

HÓA ĐÀM NINH PHÉ CHỈ KHÁI TÁN

(THUỐC HO VÀ BỎ MỤT TÁN ĐÀM)

Vả bệnh ho là bệnh hay biến ra nhiều chứng nguy hiểm không kể xiết. Nếu thuốc không hay thì khó trị. Tiệm tôi có chế phương thuốc này để trị bệnh siễn, bệnh ho chẳng luận lâu mau, hoặc phong hàn tà khí sanh ra ho, dùng đến liền thấy công hiệu. Thuốc chế không mát, không nóng, đờn bà có thai, người lớn con nít chỉ đến dùng được cả. Thật là một phương thuốc trị bệnh ho hạng nhất trên đời.

Mỗi một gói giá 0\$10

Bán tại: Quâu-Tin-Ký đại đợc phòng
60, Rue de Canton. — Chợ-lớn

MỸ KỸ

TIỆM HỌA CHƠN DUNG VÀ KHẮC CON DẤU

ở đường Turc, số 16

Ngang nhà MOTTET, Saigon

Kính cáo cùng quý khách dặng hay, tại tiệm tôi có làm mà đá bằng đá cẩm thạch, đá xanh Ton-kin có đủ các thứ kiểu.

Có khắc con dấu bằng đồng, mù thun bằng cây, chạm bán đồng cùng hoa điêu thảo mộc theo lá nhân hiệu, vân vân...

Mộ bia chạm bán đá cẩm thạch.

Có thợ họa chơn dung nhám hình người mà vẽ bằng dầu sơn vô hổ, nước thuốc mực Tàu, viết chỉ than, họa biển liễn và tranh, họa sơn thủy.

Articles de Tonkin et Chaussures en tous genres.

TRƯƠNG-NGỌC-GIU cánkhái

Rượu, Rhum

HIỆU

“STELLA”

Hàng “UNION FONCIÈRE FRANCO-ANNAMITE” mới lập tại Cánh-thơ, dùng tinh rỗng nước mía trồng trong hạt mà dặt ra rượu này.

Nước trong chẳng kém các thứ Rhum. thiên hạ dụng xưa nay, còn bẻ ngon, ngọt, nên thuốc thì bằng thật chẳng thừa nào bằng. Mùi thơm càng diệu-dàng vì là nhờ hơi mía; khí vị của rượu ấy nói chẳng cùng, có nếm rồi mới rõ.

Xin chư quý khách hãy mua mà dùng, thử dặng mừng cho bản-quốc ngày nay dặng một nhà ky-nghệ, khéo lấy đồ thô-sáng mà làm nên việc.

Nhà hàng H. G. D. H. Les Galeries de l'Onest Cantho, và nhà G. O. ngành tại Sôctrăng, và Bảcliêu đều có trữ. Giá thiệt rẻ lắm.

ve 1 litre 1\$50

1 góc ba litre 0.50

Chư quý vị muốn mua xin gởi mua nơi các tiệm kể tên trên đó hay là gởi cho Monsieur Albert Viviers Trưng-sur tại Cánh-thơ.

PIERRE PHAN-VAN-VAN

DIT VANG

Geometre Civil

Longxuyen — Chaudoc — Sadek

ARPENTAGE

Délimitation et Bornage

EXPERTISES

Ông Phan-van-Vang

(Pierre)

KINH LÝ NGOẠI NGHẠCH

LONGXUYEN—CHAUDOC—SADEC

lãnh đạt diên thổ.

Phân giải hàng.

Tương phân thổ sảng.

Công chuyên làm kỹ

cang và tin giá nhẹ

Biên chủ có cần dùng

xin viết thư thương nghị

Cáo Thị

Có người muốn bán một cái máy đèn dầu xăn (un appareil d'éclairage a gaz d'essence) : bình dầu để trên cao, có ống chạy xuống rải ra, tra đợc mười lăm ngọn đèn. Đèn này sáng lắm, có đủ độ phụ tùng sẽ bán luôn theo cuộc. Người ta bán là vì mới đem đèn diên khí vô nhà, nên đèn dầu xăn (essence) dư dùng.

Bán thiệt rẻ, xin viết thư cho Bưu-quán AN-HÀ-NHỰT-BÁO mà thương tín.

LOI RAO

Kính cùng lục-châu dặng rõ, tại nhà In Hậu-Giang Cánh-thơ, có bán sách chữ quốc-âm để giúp cho Hương-chức có quyền thi hành như trưởng-tòa.

Sách này có 156 trương và có đủ kiểu vết thi, lời truyền rao, của ông DƯƠNG-VĂN-MẾN mới đợc.

Giá mỗi cuốn là..... 3\$.00

Tiền gởi..... 0.15

Xin viết thư đến nhà In Hậu-Giang, Cánh-thơ, mà mua.

Kính cáo.

HOTEL DES ALLIES

CANTHO

Chambres meublées

Produits Pharmaceutiques,
vins de 1re marque
Liqueurs, diverses nouveautés
et consommation.

KHÁNH-VĂN-LẦU KHÁCH-SOẠN

Chủ sự

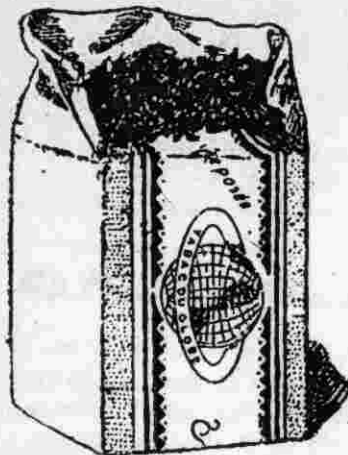
NGUYỄN-VĂN-TỬ DIT LÊ-ÂN

Ngay cầu tàu tây
rue Saintenoy - Cantho.

PHÒNG NGỦ

Sạch sẽ - có đèn khí,
bàn thuốc tây ồng,
bàn-lễ rượu tây, nón, dây tây
và vật thực đủ thứ
Chỗ đáng tin cậy.

Thuốc gói hiệu Globe (TRAI ĐẤT)

Mấy tay thường dùng thuốc đều chú
thuốc Gói-lộp là đượm, khỏi thòm, hết
không khô cò.

Một mình hãng DENIS-FRÈRES có trữ
bán sỉ mà thôi.

Cantho. - Imp. de l'Ouest

TIỆM

Trương-văn-Hanh

sadec

Có bán xe máy mới và đủ đồ phụ
ùng xe máy và sửa xe. Lành háp mướn
đèn khí đá (carbure) heo cuộc quay,
hòn, an, ế, kỳ yên, Tàn gia, hạ thọ,
khăn đen bằng nhiều tây và khăn bông
tốt hương bông, bàn mới và bán lẻ vỏ
ruột xe máy hiệu Mi-helin, giấy bảm-ét
đủ cỡ đóng theo kiểu kim hơi. Quý ông
ở xa muốn mua đồ phụ tùng xe máy,
thì gửi hơ cho tôi. Tôi sẵn lòng ký
lương mà cời contre-Remboursement
nehĩa là đóng bạc nhà hơ mà lãnh đồ
và đi cho giá đồ phụ ồng in sẵn bằng
chữ quốc-ngữ (Prix couran)

Trương-văn-Hanh.

Cần-khai.

Phổ cáo Đông bang

Kể từ buổi An-Hà An-quán,
Tại Cần-thơ, tạo sáng đến rày,
Lục-châu quân-tử, ơn dày
Mẫu-cáo mua giúp, ngày nay thanh-hành,
Thanh-nhân dâng cửa hàng rộng mở
Máy sấm thêm, thấy thợ tin rờng,
Lành in chi thấy đẹp xong,
Truyện, thơ, danh-thiệp, thiệp-hồng,
[thiệp-tan.

Toa, số, bộ, làm công kỹ lưỡng,
Chắc lại hèn chẳng nhờn cửa người
Nói chi sách đóng thì thôi!
Lưng da, lưng bở, dễ đời ít hơ.

Sách in sảng, tình từ, Kim Túy,
Tự điển cùng Sở ký Đại nam.

Tuần tra Pháp lệ, dạy khăm,
Cách thi hành án, thiết làm rất hay.

Thuốc, viết nghiên sáng dây đủ hạng.
Thiếu chi đâu giấy láng, mực ngời;
Chức trao, nào Phải nhữg lời.

Sang chơi 1 chuyển xin mời các ông
Tuy vật liệu, nay không dễ đủ,

Bổn quán nào dám phụ ý ai,
Khó nhọc thứ mấy chẳng nài,

Miêng cho đẹp dạ Quý-ngài là hơ.
An-Hà An Quán Bđ Saintenoy Cần-thơ.

Đến kính.

Cantho. - Imp. de l'Ouest *Copyright* Grant: TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

